

На основу члана 5. став 2. Закона о признавању сорти пољопривредног биља („Службени гласник РС”, број 30/10),

Министар пољопривреде, шумарства и водопривреде, доноси

П Р А В И Л Н И К
О МЕТОДАМА ИСПИТИВАЊА СОРТЕ ЈЕЧМА (*Hordeum vulgare L.*),
РАДИ ПРИЗНАВАЊА СОРТЕ
- Објављен у „Службеном гласнику РС”, број 61 /13 од 12. јула 2013. године -

Члан 1.

Овим правилником прописују се методе испитивања сорте јечма *Hordeum vulgare L.* (у даљем тексту: сорта) на огледном пољу и у лабораторији, ради признавања сорте.

Методама из става 1. овог члана испитују се одређене битне особине сорте, ради утврђивања:

- 1) производне и употребне вредност сорте (VCU тест);
- 2) различитости, униформности и стабилности сорте (DUS тест).

Члан 2.

Производна и употребна вредност сорте утврђује се на основу резултата испитивања одређених битних особина сорте које се односе на:

- 1) принос зрна;
- 2) квалитет зрна;
- 3) садржај влаге у зрну у моменту жетве;
- 4) отпорност на полегање;
- 5) отпорност или толерантност на болести.

Сорта се испитује тако што се битне особине из става 1. овог члана сорте која се испитује упоређују са битним особинама једне или више сорти стандард, у складу са законом којим се уређује признавање сорти пољопривредног биља.

Члан 3.

Сорта се испитује у више одвојених огледа на огледном пољу. Оглед чине елементарне парцеле на којима се врши испитивање.

Огледи из става 1. овог члана се изводе по плану „потпуно случајног блок система” у четири понављања, а рандомизација, односно план огледа је исти за све локалитете.

Сорта се испитује на најмање пет локалитета који чине мрежу огледа.

Члан 4.

Сорта се испитује на огледном пољу у складу са захтевом за признавање сорте у коме власник сорте, односно његов овлашћени заступник предлаже да се сорта, ради испитивања разврста у одговарајући оглед према броју редова (дворедни *Hordeum vulgare L. ssp. distichum*, вишередни *Hordeum vulgare L. ssp. polystichum*) и намени (пивски, сточни). Тако разврстана сорта јечма сеје се, ради испитивања, у одређени оглед.

Сорта разврстана на начин из става 1. овог члана, ради испитивања сеје се са сортом стандард у одређени оглед.

За испитивање на огледном пољу доставља се семе сорте које је испитано на квалитет, здравствено исправно и третитано фунгицидима или инсектицидима.

Члан 5.

Предусев на целој површини огледног поља на коме се врши испитивање сорте не могу бити стрна жита.

Сорта се испитује на земљишту које је пре сетве испитано на присутност земљишних штеточина, а по потреби, изводи се и предсетвено третирање инсектицидима.

Количине минералних ђубрива, време и начин њихове примене, као и остале агротехничке мере примењују се приликом испитивања сорте на огледном пољу тако да буду у складу са највишим нивоом технологије гајења јечма.

Члан 6.

Сорта која се испитује сеје се сејачицом на површини од 5 m², на коначан склоп у 10 редова дужине 4 m, са размаком између редова 12,5 cm, размаком између парцела 30 cm и размаком између блокова 1 m.

На почетку и на крају сваког огледа сеје се рана сорта у ширини 1-3 m која служи као заштитни појас, као и за узимање узорака за испитивање влаге у зрну на основу чега се одлучује о правовременој жетви усева.

Члан 7.

У току вегетације сорте која се испитује, прати се:

- 1) датум сетве и датум ницања (када је 50% биљака никло);
- 2) број никлих биљака на 1m², у првом понављању;
- 3) проценат презимелих биљака, у првом понављању;
- 4) проценат презимелих биљака у хладним коморама;
- 5) датум класања (када је 50% биљака класало);
- 6) висина биљака од основе до врха класа (просек мерења из свих понављања);
- 7) полегање биљака;
- 8) датум жетве.

Отпорност сорте на полегање утврђује се тако што се прати полегање биљака до класања и у млечној зрелости зрна и приказује одговарајућом оценом:

- 1) оцена 1 - значи да нема полеглих биљака;
- 2) оцена 3 - значи да има до 25% полеглих биљака;
- 3) оцена 5 - значи да има од 25% до 50% полеглих биљака;
- 4) оцена 7 - значи да има од 50% до 75% полеглих биљака;

5) оцена 9 - значи да има од 75% до 100% полеглих биљака.

Члан 8.

У току вегетације сорте, на једном локалитету, испитује се:

- 1) проценат презимелих биљака у хладним коморама;
- 2) у посебном огледу, у условима вештачке инфекције, отпорност или толерантност на болести: мрежаста пегавост јечма (*Pyrenophora teres*); пепелница (*Erisiphe graminis hordei*); лисна рђа (*Puccinia hordei*) и стабљична рђа (*Puccinia graminis hordei*).

Члан 9.

Жетва свих сорти из једног огледа обавља се комбајном, у истом дану, у фази технолошке зрелости зрна сорте у заштитном појасу.

За сваку сорту која се испитује, на свим елементарним парцелама, приликом жетве утврђује се принос зрна изражен у kg по парцели и садржај влаге у зрну.

Члан 10.

У лабораторији се испитује квалитет зрна сваке сорте, и то:

1) код дворедног, пивског јечма:

(1) физичке особине зрна:

- крупноћа зрна изнад 2,8 mm (%) и изнад 2,5 mm (%),
- I класа (%),
- маса 1000 зрна (g/c.m.),
- хектолитарска маса (kg/hl),
- хл маса I класе (kg/hl);

(2) физиолошка анализа зрна:

- енергија клијања 3 дана (%),
- енергија клијања 5 дана (%);

(3) хемијско-технолошке особине зрна:

- влага зрна (%),
- садржај беланчевина у с.м. (%),
- екстракт по Vishori (% на с.м.);

(4) микросладовање:

- влага I мочења (%),
- влага II мочења (%),
- влага III мочења (%),
- влага зеленог слада (%),
- влага слада (%),
- губитак јечам-слад (% на с.м.),
- губитак дисањем (% на с.м.),
- губитак на клицу (% на с.м.);

(5) анализа слада:

- екстракт фини (% на с.м.),
- екстракт груби (% на с.м.),
- разлика екстракта (% на с.м.),
- време ошећерења (min.),

- боја сладовине (ЕВС јединица),
- филтрација сладовине (min.),
- растворљиви азот (mg/100ml),
- Kolbach-ov број (%),
- рН сладовине,
- вискозитет (mp.s. 8,6 %-тне),
- Hartong 45°C (%);

2) код дворедног сточног и вишеродног јечма:

(1) физичке особине зрна:

- хектолитарска маса (kg/hl),
- хл маса I класе (kg/hl),
- I класа (%),
- маса 1000 зрна (g на с.м),
- крупноћа зрна изнад 2,8mm (%) и изнад 2,5mm (%);

(2) хемијско-технолошке особине зрна:

- влага зрна (%),
- садржај беланчевина (% на с.м.),
- садржај масти (% на с.м.),
- садржај целулозе (% на с.м.);

(3) физиолошка анализа зрна:

- енергија клијања 3 дана (%),
- клијавост 5 дана (%);

Код сорти голозрног јечма одређиваће се и % обувених зрна.

За испитивање квалитета зрна сорте у лабораторији потребан је просечан узорак од 8 kg зрна који се добија из свих понављања у микроогледу, а који се узима у првој години испитивања.

Испитивање квалитета зрна врши се тако што се узимају узорци са једног локалитета.

Члан 11.

Извођач огледа по завршеном испитивању сорте на огледном пољу евидентира следеће податке: назив извођача огледа; име и презиме лица одговорног за извођење огледа; локалитет на коме се изводи оглед; тип земљишта и садржај храњивих материја у земљишту на коме се налази огледно поље; предусев; обављене агротехничке мере; податке из члана 7. и члана 9. став 2. овог правилника, као и друге податке који утичу на принос испитиване сорте (оштећења од птица, штеточина, природних непогода и друго).

Извођач огледа по завршеном испитивању отпорности или толерантности сорте на болести из члана 8. тачка 2) овог правилника евидентира податке о резултатима таквог испитивања, као и назив извођача огледа, име лица одговорног за извођење огледа и локалитет на коме се оглед изводи.

Извођач огледа по завршеном испитивању сорте у лабораторији евидентира одговарајуће податке из члана 10. овог правилника, као и назив извођача огледа, име лица одговорног за извођење огледа и локалитет на коме се изводи оглед.

Подаци из ст. 1-3. овог члана саставни су део годишњих и коначних резултата испитивања.

Члан 12.

Различитост, униформност и стабилност сорте испитује се методом одређеном техничким упутством за тестирање различитости, униформности и стабилности сорте.

Члан 13.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Број: 110-00-00101/2013-09
У Београду, 8. јула 2013. године

МИНИСТАР

Горан Кнежевић

